

Samenwerkings- akkoord

2019 - 2022

Metropoolregio
Eindhoven

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

Samenwerkingsakkoord 2019 - 2022

Metropoolregio Eindhoven

In opdracht van	Algemeen Bestuur van de Metropoolregio Eindhoven
versienummer	100169-735
Datum	14 maart 2019
Status	Concept

Inhoudsopgave

Inleiding: aanbiedingsbrief/leeswijzer

Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

1. Deel 1: Waar doen we het voor?	4
2. Deel 2: Samenvatting opgaven en afspraken	7
2.1. Economie	7
2.1.1. Opgaven van nu	7
2.1.2. Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd?	7
2.2. Mobiliteit	7
2.2.1. Opgaven van nu	7
2.2.2. Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd?	8
2.3. Energietransitie	8
2.3.1. Opgaven van nu	8
2.3.2. Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd?	8
2.4. Transitie Landelijk Gebied	9
2.4.1. Opgaven van nu	9
2.4.2. Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd?	9
2.5. Hoe werken we samen; de governance	9
3. Deel 3: Inhoudelijke opgaven	11
3.1. Economie	11
3.2. Mobiliteit	13
3.3. Energietransitie	15
3.4. Transitie Landelijk Gebied	17
4. Deel 4: Hoe werken we samen; de governance	20
4.1. Samenwerkingslandschap binnen Zuidoost-Brabant	20
4.2. Uitgangspunten voor de samenwerking en governance in Metropoolregio Eindhoven	20
4.3. Samenwerkingsakkoord 2019-2022 (en werkprogramma's)	22
4.4. Gemeenteraden in positie	23
4.5. Bestuurlijke uitvoering	24
4.6. Ambtelijke ondersteuning	26
4.7. Financiële afspraken	27
4.8. De gemeenschappelijke regeling en het Statuut Overlegorganen Metropoolregio Eindhoven	28

Inleiding

Stad en land, groot en klein: als één ding duidelijk is geworden is het dat onze samenwerking de multiplier is voor onze individuele kracht. Samenwerking verbindt. Van ver buiten de regio wordt met enige mate van jaloezie naar onze samenwerking gekeken.

Met elkaar als 21 gemeenteraden en colleges is de inhoud van dit samenwerkingsakkoord tot stand gekomen. Voor de komende jaren hebben we met elkaar 4 thema's benoemd waarop we een gezamenlijke meerwaarde willen realiseren. In dit akkoord leest u de gezamenlijke ambities en opgaven voor de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant op deze thema's.

Leeswijzer

Het samenwerkingsakkoord bestaat uit vier delen, deze bieden u de mogelijkheid om zowel op hoofdlijnen als op de details aan te haken.

1: Wat brengt de samenwerking ons?

In deel 1 wordt toegelicht waarom we dit ook weer allemaal doen: wat brengt de samenwerking ons, hoe kijken we tegen onze individuele en gezamenlijke rol aan, waar halen we de inspiratie vandaan en wat betekent het om in onze bevoorrechte positie te zitten?

2: De samenvatting

Deel 2 is een samenvatting van het totale samenwerkingsakkoord zowel de inhoudelijke thema's, opgaven en ambities als de governance.

3: De regionale opgaven

Deel 3 is de inhoudelijke basis op de thema's economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied, die in samspraak met alle 21 gemeenten tot stand kon komen. Hierin vindt u de inhoudelijke opgaven en ambities van de samenwerking, inclusief de globale planning voor de komende vier jaar. De jaarlijkse werkprogramma's geven hier in concreetheid en acties nog verder invulling aan.

4: Hoe werken we samen?

Deel 4 van het samenwerkingsakkoord beschrijft de governance-structuur. Daarin staat niet alleen beschreven op welke wijze we de komende jaren op een slagvaardige wijze, vanuit eigenaarschap en vertrouwen, met elkaar de opgaven oppakken. Ook staat omschreven hoe u in staat wordt gesteld om een inhoudelijke bijdrage te leveren en te sturen op de beoogde resultaten. De governance is zo ingericht dat eenieder in staat wordt gesteld om op elke laag van het nieuwe huis aangehaakt te zijn.

Een nieuw (t)huis

Met vereende krachten is uit de Brabantse veen- en zandgronden een nieuw regionaal huis herrezen, ons samenwerkingsakkoord. In dit huis werken we samen. Dit huis is van ons allemaal.

Namens het Algemeen Bestuur van de Metropoolregio heet ik u welkom in ons huis,

John Jorritsma

1. Deel 1: Waar doen we het voor?

Missie

Het doel van onze samenwerking binnen de Metropoolregio Eindhoven is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economische profiel van de regio, om op die manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. Het verbeteren van de leef-, verblijf- en werkomstandigheden van onze inwoners, bezoekers en bedrijven is daarbij de leidraad. **Duurzaamheid staat daarbij centraal.** Hoe succesvoller we in onze opdracht zijn, des te beter het is voor onze gemeenten, onze regio, ons land en de wereld daaromheen.

Door de bijzondere samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven, is de regio Zuidoost-Brabant erin geslaagd op te klimmen naar het succesverhaal waar niet alleen binnen Nederland maar zelfs wereldwijd met jaloezie naar wordt gekeken. De sleutel tot dit succes van Brainport: overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen wisten elkaar te vinden - en te versterken. Binnen de Brainport Triple Helix is de overheidsrol weggelegd voor de Metropoolregio Eindhoven.

De regio heeft met hard werken een uniek economisch profiel opgebouwd; Brainport is niet voor niets mainport in Nederland en op een aantal deelterreinen zelfs absolute wereldtop. Het bereikte succes biedt nieuwe kansen, maar er is ook sprake van kwetsbaarheid: besluitvorming rond grote agenda's (MIRT¹, REOS², Nationale Actieagenda³) behoeft meer slagvaardigheid binnen de Metropoolregio dan de 21 gemeenten de afgelopen jaren hebben laten zien.

Alleen in onderlinge samenhang kunnen we de grote uitdagingen van deze tijd aanpakken. Het is niet de stad of het landelijk gebied, er is een gezamenlijk eigenaarschap over zowel de problemen als de successen van elk van de 21. Stad en landelijk gebied versterken elkaar en functioneren als een geheel.

Focus

Om effectief te kunnen zijn, zijn slagkracht, eigenaarschap en dus focus nodig. We sluiten daarvoor aan op de Brainportagenda. Dat doen we omdat we alleen zo de huidige economische ontwikkeling op een duurzame wijze kunnen consolideren en uitbouwen. **Duurzaamheid maakt integraal onderdeel uit van de aanpak binnen de in de thema's beschreven opgaven. Een duurzame invulling van de opgaven op alle thema's is een integrale verantwoordelijkheid voor ons allen binnen de samenwerking.** De Metropoolregio Eindhoven heeft, als onderdeel van de Brainportagenda, een reeks urgente opgaven om de economische en maatschappelijke doelen expliciet te ondersteunen. Deze opgaven hebben zowel met nieuwe omstandigheden, als met nieuwe uitdagingen en behoeften te maken:

1. Economie: om versnippering van de belangen te voorkomen is een bundeling en verankering van de krachten nodig. Slagen we er niet in gezamenlijk te investeren in kennis, infrastructuur en aantrekkelijkheid, dan zal de internationale concurrentie ons overvleugelen en onze talenten wegtrekken. De Metropoolregio Eindhoven wil daartoe de middelen blijven bieden, zowel via de bijdrage van de 21 gemeenten aan Brainport, als rechtstreeks via instrumenten als het stimuleringsfonds.

2. Mobiliteit: regionale, landelijke en internationale bereikbaarheid van de regio. Een onbereikbare regio heeft zijn weerslag op alle andere elementen binnen het Brainportsucces. En omgekeerd: een succesvolle bereikbaarheidsagenda kan het vliegwiel zijn voor alle andere ontwikkelingen. De Metropoolregio Eindhoven kiest daarbij voor die projecten die bijdragen aan het unieke economische profiel van het geheel; de mobiliteitsopgave heeft juist daarom hoge prioriteit.

¹ Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport

² Ruimtelijk Economische Ontwikkelstrategie

³ Brainport nationale actieagenda: Is de trechtering van Brainport next generations specifiek gericht op het rijk. Naast alle partners in de stichting Brainport is ook de provincie Noord-Brabant intensief betrokken bij de totstandkoming, aanbieding en uitvoering van deze actieagenda

3. Energietransitie: we hebben de plicht een vestigingsklimaat te bieden dat kan voorzien in duurzame beschikbaarheid van energie. De keuze van bedrijven om zich in de Metropoolregio Eindhoven te vestigen en om er te blijven, is hiervan afhankelijk. We moeten deze taak daarom met voorrang uitvoeren.

4. Transitie landelijk gebied: De overal zichtbare high tech bedrijvigheid maakt onze regio uniek en bindt ons. Ook de agrarische sector is in onze regio van belang en is medebepalend voor de kwaliteit van het vestigingsklimaat in onze totale regio. De agrarische sector staat aan de vooravond van een transitie, onderdeel daarvan is het verbeteren van de economische structuur in het landelijk gebied en het versterken van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit van onze regio. Dit kan niet los staan van de high tech kracht van de regio. Een voortgezette slimme transitie van de agrarische sector en de daaruit voortvloeiende opgaven én kansen in het landelijk gebied kan niet alleen bijdragen aan leefbaarheid maar ook aan het bijzondere economische profiel van de gehele regio.

Het aanbrengen van focus houdt ook in dat de Metropoolregio Eindhoven het primaat op sommige thema's - denk aan zaken als wonen, arbeidsmarkt, bedrijventerreinen en detailhandel, klimaatadaptatie, zorg, recreatie en toerisme, voorzieningen - aan andere verbanden laat. Deze opgaven kunnen op een ander schaalniveau efficiënter of effectiever opgepakt worden. We voorkomen hiermee dubbel werk tussen onze samenwerking als Metropoolregio Eindhoven, de samenwerking van onze gemeenten in de Peel, de Kempen, de A2-gemeenten en het Stedelijk Gebied, en andere regionale netwerken.

Adaptiviteit

Indien bovenlokale taken of opgaven op ons pad komen die buiten de hierboven omschreven focus vallen dan vraagt dat om afstemming en afweging of en hoe we dit als gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven oppakken. Het belang van focus laat immers onverlet dat Metropoolregio Eindhoven adaptief moet blijven naar de toekomst. We hebben een goed beeld van de opgaven waar de Metropoolregio zich de eerstkomende jaren op zal richten; dit neemt echter niet weg dat onze ogen open moeten blijven voor veranderende omstandigheden en daaruit voortvloeiende nieuwe thema's of opgaven. Randvoorwaarde binnen adaptiviteit is en blijft dat:

- elke keuze meerwaarde moet hebben om met de 21 gemeenten gezamenlijk op te pakken; urgent is;
- niet op een ander schaalniveau belegd kan worden of door een ander organisatie opgepakt kan worden;
- en iets moet toevoegen aan het grotere doel: het handhaven en uitbouwen van ons unieke economische profiel.

Onze samenwerking

Er zijn bepaalde momenten in het leven van een mens of van een organisatie, die 'karaktervormend' genoemd kunnen worden. Die momenten dreunen nog lang na en laten blijvende sporen na. En altijd is er zowel ratio als emotie mee gemeoid.

In 2017 heeft bureau Berenschot onze samenwerking geëvalueerd. De uitkomst was helder: de samenwerking moest in zijn opzet veranderen, met name door gebrek aan verbondenheid, draagvlak en eigenaarschap bij de 21 gemeenten. Als we nog iets hebben geleerd van de evaluatie (ons eigen 'karaktervormend moment'), dan is het wel dat samenwerking meer is dan een stapel papieren. Dat de ratio - waarop onze afspraken gebaseerd waren - een belangrijke drijfveer is, maar dat voor een geoliede samenwerking ook het hart moet meespreken. Zonder de intrinsieke wil om er samen wat moois van te maken, is elke afspraak een dode letter.

Samenwerking is, anders gezegd, altijd vrijwillig maar nooit vrijblijvend - en altijd hard werken. Een succesvolle samenwerking kenmerkt zich door zowel inspanningen als resultaten bij alle deelnemende partijen. Alleen door het beste van jezelf te geven kun je de ander laten groeien. Het lastige is dat in dit wederkerige proces geven en nemen vrijwel nooit gelijk op gaan, maar beide nodig zijn. Er zijn volop momenten dat geven en nemen vanuit individueel oogpunt uit balans raken,

maar de samenwerking er toch beter van wordt. Niet alleen vanwege de ooit gezette handtekening, maar vanuit de wens en de wil om er alles uit te halen.

Gedurende 2018 hebben de 21 gemeenten laten zien dat de samenwerking en het gevoel van gezamenlijkheid via verbondenheid, draagvlak en eigenaarschap vorm en inhoud kunnen krijgen. Maar uiteindelijk komt het toch aan op de uitvoering. De letters staan waar ze moeten staan, de thema's zijn bepaald, net als de vaststelling dat sommige onderwerpen juist niet binnen de samenwerking vallen. Het nu voorliggende akkoord is van dit alles de vastlegging; de lakmoesproef ligt in het vervolg.

Het *Samenwerkingsakkoord 2019-2022 Metropoolregio Eindhoven* is het resultaat van een jaar zorgvuldig en slagvaardig bouwen. Bouwen aan vertrouwen, aan inhoud en aan gezamenlijke doelen.

Zoals gezegd: samenwerking gaat niet vanzelf, er is een behoorlijke inspanning nodig om de onderliggende doelen te bereiken. Gelukkig is er voor iedereen een wereld te winnen. We wéten waarvoor we het doen: het handhaven en uitbouwen van het succesvolle economische profiel dat onze regio kenmerkt. Als individuele en als samenwerkende gemeenten hebben we daarin een belangrijke rol. We werken aan het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven vanuit onze overheidsrol en complementair aan de Brainportagenda. Daarbij kijken we, net als onze inwoners, over de gemeentegrenzen heen naar de thema's die ons verbinden. Dat doen we vanuit het besef dat we een opdracht hebben die verder gaat dan die van onszelf of zelfs van de gezamenlijkheid: wij kunnen met de juiste keuzes letterlijk bijdragen aan een betere wereld.

2. Deel 2: Samenvatting opgaven en afspraken

De opgaven en afspraken binnen het samenwerkingsakkoord omvatten 4 thema's:

1. Economie
2. Mobiliteit
3. Energietransitie
4. Transitie van het Landelijk gebied

Daarnaast bevat het samenwerkingsakkoord afspraken over hoe we samenwerken en onze governance vormgeven.

De thema's hebben een sterke onderlinge samenhang, maar kennen ook afzonderlijk hun specifieke omstandigheden. Onderstaand de concrete afspraken, op basis van een beschrijving van de opgaven van nu en de doelen die we aan het einde van deze samenwerkingsperiode bereikt willen hebben. Het akkoord wordt verder uitgewerkt in jaarlijkse werkprogramma's, waarbij we ons adaptief vermogen behouden om in te kunnen spelen op (kansrijke) ontwikkelingen en nieuwe opgaven voor onze regio.

2.1. Economie

2.1.1. Opgaven van nu

Er zijn drie concrete opgaven rond Economie:

1. Het verbinden van de gemeentelijke en bovenlokale economische agenda's met de Brainportagenda.
2. Het bevorderen van kennis en innovatie via het Stimuleringsfonds.
3. Het versterken van de basiseconomie; het signaleren en verkennen van mogelijke opkomende opgaven en kansen en komen met voorstellen hoe deze in ons regionaal samenwerkingslandschap op te pakken.

2.1.2. Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd?

1. Eigenaarschap en invloed van de gemeenten op de Brainportagenda.
2. Besluitvorming over het meerjarenplan en meerjarenfinanciering van Brainport Development NV 2021-2025.
3. De 21 gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven hebben inzicht in de verschillende economische agenda's en uitdagingen in de regio en verbinden deze met de strategie van Brainport Eindhoven.
4. Versterking van de regionale economische structuur doordat enkele honderden innovaties zijn mogelijk gemaakt door het Stimuleringsfonds.
5. Relevante partijen maken optimaal gebruik van het Stimuleringsfonds en worden ingebed in het ecosysteem van gemeenten, ondernemers, kennisinstellingen en intermediaire organisaties zoals Brainport Development en BOM.
6. De Metropoolregio Eindhoven heeft - complementair aan het werkveld van Brainport Development - opkomende economische kansen gesignaleerd en verkend en waar relevant concrete voorstellen (plannen van aanpak) geformuleerd hoe deze in ons regionale samenwerkingslandschap te beleggen en op te pakken.

2.2. Mobiliteit

2.2.1. Opgaven van nu

Er zijn zes concrete opgaven rond Mobiliteit:

1. (Inter)nationale connectiviteit met economische centra.
2. Bereikbaarheid in de dagelijkse omgeving door meerdere vervoersvormen.
3. Leefbaarheid, verkeersveiligheid en duurzaamheid.
4. Stimuleren slimme mobiliteit in de regio.

5. Verbinding thema mobiliteit met thema's economie, energietransitie en transitie landelijk gebied.
6. Verbinding logistiek met Regionale Bereikbaarheidsagenda.

2.2.2. Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd?

1. Verbreding van SmartwayZ.NL met onze totale Bereikbaarheidsagenda of een gelijkwaardige erkenning vanuit de provincie op het belang van alle hierin opgenomen maatregelen.
2. Regie en adaptieve sturing op Bereikbaarheidsagenda en –akkoord.
3. Regie op en monitoring van regio-overschrijdende zaken rond bereikbaarheid, waaronder de OV-concessie Zuidoost-Brabant, praktische afstemming van wegwerkzaamheden en evenementen en de Actieagenda Logistiek.
4. Eensgezinde behartiging van de mobiliteitsbelangen bij provincie, Rijk en Europa.

2.3. Energietransitie

2.3.1. Opgaven van nu

De regio wil koploper zijn in de energietransitie, met als einddoel om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn. Als tussenstap zullen we uiterlijk in 2030 49% minder CO₂ uitstoten dan in 1990. Er zijn drie concrete opgaven rond de Energietransitie:

1. Het formuleren en opstellen van een Regionale Energiestrategie (RES) met uitvoeringsprogramma die rechtstreeks voortvloeit uit de afspraken in het Klimaatakkoord.
2. Op basis van de RES komen tot uitvoering. Dit betekent de ondersteuning en opschaling van initiatieven in de productie van (grootschalige) duurzame energie, de versnelling van de verduurzaming van de gebouwde omgeving (woningen, utiliteitsbouw en bedrijfspanden), en het verkrijgen van draagvlak voor gedrag en maatregelen. De Metropoolregio Eindhoven biedt hierbij ondersteuning aan de gemeenten door het verbinden van partijen, de lobby bij rijk en provincie voor financiering en ruimte in wet- en regelgeving, en het uitwisselen van kennis. Gemeenten staan uiteraard zelf aan de lat voor de uitvoering van de RES binnen hun eigen gemeente.
3. Het komen tot testomgevingen voor innovatieve concepten voor de opwekking van duurzame energie, door het verbinden van partijen als Brainport Development, kennisinstellingen, bedrijven en individuele gemeenten als launching customer. Daarnaast zorgen we voor een effectieve lobby en kennisdeling.

2.3.2. Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd?

1. Een Regionale Energiestrategie (RES). De RES bevat regionaal gedragen voorstellen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie-infrastructuur. Deze RES is opgesteld in samenwerking tussen overheden, private en maatschappelijke partijen.
2. Een Uitvoeringsprogramma voor de RES voor de inzet van de regio aan het Klimaatakkoord.
3. De regiogemeenten hanteren een afgestemde werkwijze voor de uitvoering van grootschalige energieprojecten, inclusief randvoorwaarden, zoals het lokaal herinvesteren van opbrengsten uit duurzame vormen van (grootschalige) energieopwekking (sociale innovatie). Dit is al een verplichting op grond van de verordening ruimte van de Provincie Noord-Brabant.
4. In de regio is gestart met de realisatie van drie concrete projecten voor de productie van (grootschalige) duurzame energie met de potentie om ervaringen te delen en op te schalen.
5. Testomgevingen voor (technische en sociale) innovatieve oplossingen, bijvoorbeeld als launching customer bij eigen gemeentelijke gebouwen.
6. Er vindt afstemming plaats in de aanpak van gemeenten om te komen tot een verdere verduurzaming van de nieuwbouw en de bestaande bouw. Ten behoeve van de

verduurzaming van de bestaande woningvoorraad continueren we het regionale digitale Energieloket, in aansluiting op de fysieke energieloketten bij de gemeenten.

2.4. Transitie Landelijk Gebied

2.4.1. Opgaven van nu

Er zijn acht concrete opgaven rond de transitie van het landelijk gebied:

1. Het creëren van een landelijk gebied dat leefbaar, uitnodigend, toekomstbestendig en economisch vitaal is zodat het bijdraagt aan het concurrerend vestigingsklimaat van Brainport.
2. Zorg voor samenhang tussen het landelijk en het stedelijk gebied.
3. Het opstellen van een regionaal streefbeeld van het toekomstig landelijk gebied vanuit de Integrale Strategie Ruimte.
4. Het vanuit de rol van de overheid versnellen van de transitie van de agrarische sector.
5. Het omarmen en mogelijk maken van succesvolle innovatieve verdienmodellen voor economisch duurzame functies en dragers die tevens de landschappelijke kwaliteiten versterken.
6. De grote opgaven als emissiereductie, energietransitie en het voedselvraagstuk met innovatieve technieken en de aanwezige kennis en vaardigheden aanpakken.
7. Effectieve interventies om een groot deel van de 200 miljoen van het Rijk voor de warme sanering van de varkenshouderijsector in onze regio te laten landen.

2.4.2. Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd?

1. Een regionaal streefbeeld van het toekomstig landelijk gebied, inclusief kansen voor het verbeteren van de economische structuur in het landelijk gebied en de ruimtelijke en ecologische kwaliteit.
2. Ruimtelijk economische uitgangspunten voor de oplossingen voor de energieopgave, klimaatopgave, en nieuwe economische dragers in het landelijk gebied en daardoor regionale harmonisatie van regels.
3. Een kennisplatform waar uitwisseling plaatsvindt tussen de 21 gemeenten, hogere overheden en maatschappelijke partijen.
4. Een groot deel van de 200 miljoen van het Rijk voor de warme sanering van de varkenshouderijsector is besteed in onze regio.
5. In de ruimtelijke ontwikkelingen in het landelijk gebied is er samenhang aangebracht tussen economie, klimaat, energie, ecologie.

2.5. Hoe werken we samen; de governance

Hoofdlijn samenwerking, governance en financiën

- Onze samenwerking in de Metropoolregio Eindhoven maakt onderdeel uit van het regionale samenwerkingslandschap binnen Zuidoost-Brabant. We beleggen taken en opgaven eenduidig, we voorkomen dubbel werk.
- Om onze missie te realiseren hanteren we de volgende basisprincipes:
 - Slagkracht
 - Eigenaarschap en vertrouwen
 - Focus en adaptiviteit
 - Urgentie
 - Samenwerking betekent samen werken, vrijwillig maar niet vrijblijvend
 - Geen samenwerkingsagenda, maar een samenwerkingsakkoord
 - Rolverdeling raad-college in de samenwerking
 - Effectieve en efficiënte organisatie
- De governance is langs onderstaande lijnen uitgewerkt:

- Samenwerkingsakkoorden hebben een looptijd van 4 jaar, uitvoering vindt plaats op basis van jaarlijkse werkprogramma's. We vinden een balans tussen focus en adaptiviteit.
- Gemeenteraden zijn lokaal en regionaal in positie om de kaderstellende en controlerende rol vorm en inhoud te geven. Element daarbij is de zogenaamde Metropoolconferentie waarin raden en colleges input geven op de samenwerking.
- Bestuurlijke uitvoering vindt plaats in thematische portefeuillehoudersoverleggen, borging van integrale, samenhangende uitvoering van het samenwerkingsakkoord vindt plaats in het dagelijks bestuur. De voorzitters van de portefeuillehoudersoverleggen maken daar onderdeel van uit. Het algemeen bestuur is bestuurlijk opdrachtgever voor het dagelijks bestuur. Alle gemeenten nemen rechtstreeks deel in de portefeuillehoudersoverleggen, algemeen bestuur en de Metropoolconferentie. Wat betreft de samenstelling van het dagelijks bestuur wordt gestreefd naar zo veel mogelijk regionale spreiding (De Peel, de Kempen, Stedelijk Gebied en A2-gemeenten).
- Bestuurlijke samenwerking vraagt om adequate ambtelijke ondersteuning. De regionale ondersteuningsorganisatie Metropoolregio Eindhoven en de gemeenten trekken hierin samen op. We doen in 2019 ervaringen op en nemen gekoppeld aan het Werkprogramma 2020 een besluit over de adequate omvang van de ondersteuningsorganisatie en werkbudgetten. Dit wordt verwerkt in de begroting 2020 en verder.
- Aanpassingen van de gemeenschappelijke regeling vergen een lange doorlooptijd. We doen tot en met 2020 ervaring op met onze nieuwe manier van werken en stellen op basis daarvan in 2021 een gewijzigde gemeenschappelijke regeling vast. We borgen in de tussentijd de juridische houdbaarheid van onze besluiten. Aanpassing van het Statuut Overlegorganen Metropoolregio Eindhoven vindt gekoppeld aan de besluitvorming over dit samenwerkingsakkoord plaats.

3. Deel 3: Inhoudelijke opgaven

3.1. Economie

Opgave

De economie van Brainport is de groeimotor van Nederland. Brainport Eindhoven is bovendien een high tech regio van wereldformaat. De werkloosheid daalt, het aantal patentaanvragen blijft zeer hoog en de economie blijft bovengemiddeld groeien. Bedrijven hebben veel vacatures, voornamelijk op tech- en ICT-functies.

Dit economische succes van onze regio komt niet uit het niets. Jarenlang is door overheden, bedrijven en onderwijsinstellingen samengewerkt aan een robuust ecosysteem waarin de innovatieve maakindustrie tot bloei is gekomen en onderdeel uitmaakt van het internationale speelveld. Als we als regio willen blijven excelleren moeten we dan ook blijven werken aan de verdere versteviging van dit ecosysteem.

De 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant zijn hierin een belangrijke factor. De gemeenten vormen de overheidsinbreng in de triple helix en 'borgen' als zodanig deze samenwerking. Om de basis (het vestigingsklimaat) te versterken, moeten we gezamenlijk investeren in kennis, infrastructuur en een aantrekkelijke werk- en leefomgeving. De economische samenwerking van de 21 gemeenten is erop gericht om deze bijdrage binnen Brainport te leveren. Dit doen we zowel via een financiële en inhoudelijke bijdrage aan Brainport, als met de rechtstreekse aanwakking van innovatie via het Stimuleringsfonds. Daarnaast hebben we oog voor bredere economische ontwikkelingen en definiëren daarop waar nodig acties. De economische strategie voor de regio wordt door Brainport opgesteld.

Dat leidt tot deze drie concrete opgaven:

1. het verbinden van gemeentelijke en bovenlokale economische agenda's met de Brainportagenda;
2. het bevorderen van kennis en innovatie;
3. het versterken van de brede basiseconomie, flankerend aan de Brainportagenda.

In aansluiting op deze opgaven organiseren we de verbindingen met de overige Metropoolregio thema's Energietransitie, Mobiliteit en Transitie Landelijk Gebied.

Speelveld

Economische vraagstukken zijn in toenemende mate bovenlokaal en zelfs (boven)regionaal. Zowel bedrijfsleven, kennisinstellingen als overheden hebben hierin hun afzonderlijke taken en netwerken. De triple helix samenwerking binnen de Stichting Brainport, met de 21 gemeenten van de Metropoolregio als stevige overheidsinbreng, zorgt daarbij voor de uitvoering. De rol van de 21 gemeenten hierbinnen richt zich op afstemming, financiering en facilitering. Strategieontwikkeling is belegd bij de stichting Brainport. Brainport Development is de uitvoerende partij.

Acties en afspraken vanuit de opgaven:

1) Het verbinden van de gemeentelijke en bovenlokale economische agenda's met de Brainportagenda

De Metropoolregio Eindhoven is namens de 21 gemeenten grootaandeelhouder van Brainport Development; de gemeenten dragen hier financieel en inhoudelijk aan bij. De Metropoolregio zal hiervoor jaarlijks aan de gemeenten vragen om hun wensen, visies en ambities voor Brainport Development te delen. Dat gebeurt via het portefeuillehoudersoverleg economie. Voor concrete projecten schakelen de gemeenten direct met Brainport Development. Via onze samenwerking in de Metropoolregio Eindhoven leggen we de verbinding tussen de diverse gemeentelijke en

bovenlokale economische agenda's en borgen we de samenhang met de Brainportstrategie.

2) Het bevorderen van kennis en innovatie

Het Stimuleringsfonds is al jaren een van de voornaamste instrumenten van de regio om innovaties in het bedrijfsleven mogelijk te maken. Dankzij het fonds worden jaarlijks ongeveer 60 innovaties ondersteund. We blijven het Stimuleringsfonds gericht inzetten voor het stimuleren van innovaties passend binnen de Brainportagenda. Hiervoor scouten we innovaties, zetten gericht tenders uit, vervullen een makel- en schakelfunctie en begeleiden het proces van indiening tot afronding.

Het Stimuleringsfonds is slechts een van de financieringsmethoden voor innovaties vanuit het bedrijfsleven. Om een optimaal ondernemers- en innovatieklimaat mogelijk te maken, is de samenwerking met andere financiers zeer belangrijk. Daarom zetten we de komende jaren extra in op de zichtbaarheid van het Stimuleringsfonds zodat dit meer benut wordt door relevante ondernemers. We zullen hierbij ook zoeken naar een methode om oud-deelnemers aan het fonds hierbij te betrekken. Daarnaast verbinden we pro-actief partijen aan andere financieringsvormen bijvoorbeeld van de BOM en het Brabant start-up fonds Braventure. We onderhouden hiervoor de relevante netwerken.

3) Versterken basiseconomie; signaleren en verkennen van mogelijk opkomende opgaven en kansen en het komen met voorstellen hoe deze in ons regionaal samenwerkingslandschap op te pakken

We zijn omgevingsbewust en zijn in staat om binnen het domein 'economie' snel in te spelen op kansen die zich voordoen op het niveau van de 21 gemeenten. Dit doen we door te signaleren, onderzoeken, denkkraft te organiseren, oplossingsrichtingen neer te zetten en de eerste actie te coördineren. We maken hierbij actief gebruik van de gemeentelijke kennis en regionale data-structuren. Het gaat om actuele integrale vraagstukken van een bovenlokale schaal. We vervullen een signaalfunctie voor nieuwe economische vraagstukken in aanvulling op het werkveld van Brainport Development. Recente voorbeelden hiervan zijn Metropoolregio Verbonden (ontwikkeling regionaal glasvezelnet) en het in dit samenwerkingsakkoord oppakken van de transitie van de agrarische sector.

Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd

- Eigenaarschap en bijdrage van de gemeenten op de Brainportagenda. De 21 gemeenten leveren via de Metropoolregio Eindhoven de jaarlijkse overheidsinbreng voor het opstellen van het jaarplan van Brainport Development. Hiervoor wordt samen met Brainport Development een proces ingericht waarin een specifieke uitvraag wordt gedaan bij de 21 gemeenten voor hun input. We nemen tijdig een besluit over het meerjarenplan en meerjarenfinanciering van Brainport Development NV 2021-2025.
- De 21 gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven hebben inzicht in de verschillende economische agenda's en uitdagingen in de Brainportregio. Op basis van deze kennis maken ze afspraken, leggen ze kansrijke verbindingen met andere strategische agenda's (o.a. Brainport Nationale Actieagenda) en stemmen ze hierover met elkaar af.
- Versterking van de regionale economische structuur doordat enkele honderden innovaties zijn mogelijk gemaakt door het Stimuleringsfonds. Bedrijven worden bovendien via het Stimuleringsfonds in staat gesteld om makkelijker de volgende stap te maken in hun ontwikkeling, onder meer via aanvullende externe middelen.
- Relevante partijen maken optimaal gebruik van het Stimuleringsfonds en worden ingebed in het ecosysteem van gemeenten, ondernemers, kennisinstellingen en intermediaire organisaties zoals Brainport Development en BOM.
- De Metropoolregio Eindhoven heeft -complementair aan het werkveld van Brainport Development- opkomende economische kansen gesignaleerd en verkend. Waar relevant worden concrete voorstellen (plannen van aanpak) geformuleerd hoe deze in ons regionale samenwerkingslandschap te beleggen en op te pakken.

3.2. Mobiliteit

Opgave

Een goede bereikbaarheid is een cruciale randvoorwaarde voor economische bedrijvigheid in onze regio en voor het dagelijks leven van onze inwoners en bezoekers. Snelle en betrouwbare aan- en afvoer van goederen is een belangrijke vestigingsplaatsfactor voor het bedrijfsleven, evenals zonder belemmeringen reizen tussen woon- en werkbestemming.

Omdat het merendeel van de mobiliteitsstromen de grenzen van een individuele gemeente overschrijdt, werken we in Zuidoost-Brabant al decennia lang samen aan de bereikbaarheid in en van onze regio. Die samenwerking heeft veel opgeleverd, maar gezien alle ontwikkelingen op het gebied van luchtkwaliteit, klimaat en duurzaamheid, maar ook van verkeersmanagement, elektrisch rijden en verkeersveiligheid, is er meer nodig. Bereikbaarheid is op alle schaalniveaus van belang. Van intercontinentaal tot de “last mile”, en alles daartussen. Keuzemogelijkheden tussen modaliteiten zijn daarbij zeer gewenst.

Om een adequaat antwoord te bieden aan alle ontwikkelingen hebben we de afgelopen jaren, vaak samen met de provincie, de verbindingen gezocht met het Rijk (via het MIRT) en de specifiek in onze regio bij bedrijfsleven en kennisinstellingen aanwezige expertise. In 2016 hebben de 21 gemeenten in de bereikbaarheidsagenda “Brainport Duurzaam Slim Verbonden” afgesproken de mobiliteitsnetwerken te verbeteren en slimmer te gebruiken. Tegelijkertijd worden hiermee de negatieve effecten van mobiliteit zoals geluidsoverlast, luchtverontreiniging, energieverbruik, ongevallen, ruimtebeslag en files aangepakt. Dat doen we met een co-modaal vervoersnetwerk, waarbij het niet meer gaat om de keuze tussen auto, ov of fiets maar om de vraag waar en wanneer welke vervoerswijze het beste past om mensen op hun bestemming te laten komen.

Voor de volgende stap concentreren we ons als 21 samenwerkende gemeenten op de belangrijkste regionale verkeersrelaties in de dagelijkse mobiliteit, op de verbindingen met andere economische kerngebieden in Nederland en het nabije buitenland en op de hiermee samenhangende knelpunten met betrekking tot leefbaarheid en verkeersveiligheid.

Dat leidt tot deze zes concrete opgaven:

1. (Inter)nationale connectiviteit met economische centra
2. Bereikbaarheid in de dagelijkse omgeving door meerdere vervoersvormen
3. Leefbaarheid, verkeersveiligheid en duurzaamheid
4. Stimuleren slimme mobiliteit in de regio
5. Verbinding thema mobiliteit met thema's economie, energietransitie en transitie landelijk gebied
6. Verbinding logistiek met Regionale Bereikbaarheidsagenda

In aansluiting op deze opgaven organiseren we de verbindingen met de overige Metropoolregio thema's Economie, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied.

Speelveld

Het Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit is de ontmoetingsplaats voor de formele én informele regionale samenwerking op het gebied van mobiliteit. In het portefeuillehoudersoverleg treffen bestuurders elkaar om visie en strategie voor de regionale mobiliteit verder te ontwikkelen. Het functioneert ook als een klankbord voor het formuleren van regionaal en provinciaal beleid. Vanuit het Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit wordt regie gevoerd, als zijnde het besluitvormend orgaan, op de (realisatie van de) strategische doelen van de Bereikbaarheidsagenda zoals verwoord in het samenwerkingsakkoord en de jaarlijkse werkprogramma's. De uitvoering van de bereikbaarheidsagenda vindt plaats door de 21 gemeenten. Hiervoor is door gemeenten een gezamenlijk programmteam waarin alle georganiseerd gemeenten (in-)direct vertegenwoordigd zijn. Deze leggen verantwoording af aan het Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit over voortgang

van de uit te voeren acties. De samenwerkingsorganisatie Metropoolregio Eindhoven voert de coördinatie uit over de, met de provincie gemaakte afspraken, over de GGA-taken (GebiedsGerichte Aanpak) in Zuidoost-Brabant.

De voorzitter van het Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit legt, door deelname aan de programmaraad van het mobiliteitsprogramma SmartwayZ.NL, de verbinding tussen de 21 gemeenten en dit programma. Relevante inbreng voor dit programma wordt actief opgehaald via het Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit en teruggekoppeld hieraan. SmartwayZ.nl richt zich op de corridor Breda-Venlo (A58, A2, A67), de A2 Weert - Eindhoven, de N279 Veghel - Asten en het gebied Zuidoost-Brabant. Het project omvat acht deelopgaven, met als doel om de bereikbaarheid en doorstroming te verbeteren. De aanpak varieert van smart mobility oplossingen tot het verbreden van snelwegen. De besluitvorming over deze deelopgaven in het halfjaarlijkse Bestuurlijk Overleg MIRT wordt in de Programmaraad SmartwayZ.NL voorbereid. Het Bereikbaarheidsakkoord (onderdeel van de Bereikbaarheidsagenda) is opgenomen in SmartwayZ.NL.

De beide centrumsteden Eindhoven en Helmond nemen deel aan het Netwerkprogramma BrabantStad Bereikbaar, waarin de focus ligt op de (inter)nationale bereikbaarheid voor personen en goederen met andere stedelijke regio's. Beide stedelijke portefeuillehouders dragen zorg voor verbinding met dit programma via het Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit voor een goede samenhang met de visie en strategie voor de regionale mobiliteit van de 21 gemeenten.

Acties/afspraken

Onze inwoners en bedrijven verwachten een goede bereikbaarheid. Als individuele én samenwerkende gemeenten zijn wij als eerste aanspreekbaar op het garanderen van de bereikbaarheid binnen onze regio en daarmee op een snelle realisatie van de in de Bereikbaarheidsagenda opgenomen maatregelen. Vanzelfsprekend houden we daarbij oog voor maatschappelijke en technische ontwikkelingen. Daarom blijven we het gesprek organiseren met maatschappelijke partijen om de adaptiviteit van onze bereikbaarheidsagenda te borgen.

We bundelen onze krachten om bij provincie en Rijk prioriteit te krijgen voor de bereikbaarheid van onze regio. Dat vraagt om een lobbystrategie waarbij we iedere keer naar de sterkste verbinding zoeken. Voorbeeld daarvan is onze deelname aan SmartwayZ.NL. We stemmen onze lobby af met Brainport en benutten de posities die partijen (Brainport, Metropoolregio Eindhoven en centrumsteden Eindhoven, Helmond) aan diverse overlegtafels hebben.

Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd

1. Ten aanzien van SmartwayZ.NL⁴:

- Verbreding van SmartwayZ.NL met onze totale Bereikbaarheidsagenda of een gelijkwaardige erkenning vanuit de provincie op het belang van alle hierin opgenomen maatregelen.
- Realisatie van de verbreding van de A58 (Tilburg-Eindhoven) conform MIRT-planning en start MIRT-planstudie voor de A67 (Eindhoven-Asten).
- Afronding probleemanalyse Randweg A2 met concrete voorstellen (medio 2019).
- Realisatie van het Voorkeursalternatief N279 Veghel-Asten.
- Realisatie van het no-regret pakket op de A2 Eindhoven-Weert en het blijven voeren van een lobby voor verbreding van dit snelwegdeel.

⁴ Het betreft hier resultaten te realiseren via de samenwerkingsovereenkomst Bereikbaarheidsagenda Zuidoost-Brabant; voor het integrale overzicht zijn deze hier opgenomen.

2. Ten aanzien van Bereikbaarheidsagenda en -akkoord⁵:

- Op basis van maatschappelijke en technische ontwikkelingen is de Bereikbaarheidsagenda voortdurend (adaptief) aangepast.
- Via het **portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit** hebben wij regie gevoerd op de realisatie van de Bereikbaarheidsagenda. Dat gebeurt onder meer door het monitoren van de uitvoering en het jaarlijks actualiseren van het Projectenboek van de Bereikbaarheidsagenda.
- Bij het uitwerken en realiseren van maatregelen in het kader van een verbeterde bereikbaarheid van en in de regio hebben de 21 gemeenten elkaar geholpen de doelen te bereiken.

3. Ten aanzien van GGA-regio provincie Noord-Brabant

- Monitoring van de OV-concessie Zuidoost-Brabant (2017-2026) en gezamenlijke koers naar provincie bij de voorbereiding van de nieuwe OV-concessie.
- Praktische afstemming van wegwerkzaamheden, evenementen en daarmee gepaard gaande gemeente-overstijgende omleidingsroutes vindt plaats in het Regionale Verkeerskundig Team Zuidoost-Brabant.
- Het onderdeel mobiliteit van de halfjaarlijkse, door de provincie geïnitieerde, Ontwikkeldagen is gezamenlijk voorbereid.
- Actieagenda Logistiek is samen met provincie en bedrijfsleven gerealiseerd en in verbinding gebracht met de Bereikbaarheidsagenda.
- Benutting van de provinciale GGA/RUP-uitkeringen is aangescherpt tot maatregelen uit de Regionale Bereikbaarheidsagenda, met oog voor de aanwending van een deel van deze uitkering voor zogenaamde mensgerichte verkeersveiligheidsmaatregelen.

4. Ten aanzien van lobby

- Eensgezinde behartiging van de mobiliteitsbelangen bij provincie, Rijk en Europa.
- Eenduidige lobbystrategie, met als uitgangspunt de bereikbaarheidsopgaven zoals gedefinieerd in de Brainport Next Generation en de Bereikbaarheidsagenda "Brainport Duurzaam Slim Verbonden".
- Benutting van de lobbykracht van Brainport en centrumsteden Eindhoven en Helmond en hun positie aan provinciale en landelijke overlegtafels (waaronder BrabantStad), waardoor zij aan die tafels kunnen acteren namens de 21 gemeenten van de Metropoolregio Eindhoven. Input en terugkoppeling daarvoor vindt plaats in het portefeuillehoudersoverleg.

3.3. **Energietransitie**

Opgave

De energietransitie is de overgang van energie uit fossiele brandstoffen zoals gas en steenkolen naar volledig groene energie. Duurzame (groene) energie kennen we vanuit zon, wind, biomassa en geothermie. In de Klimaatwet is vastgelegd dat in 2050 de uitstoot van CO₂ met 95% verminderd moet zijn. In het Klimaatakkoord worden concrete maatregelen uitgewerkt om tot deze doelstelling te komen. Voor het behalen van de opgaven is regionaal maatwerk nodig.

Als Brainportregio zetten we de komende 4 jaar onze innovatiekracht in om koploper te zijn in de energietransitie, met als einddoel om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn. Het belang in de transitie is meerledig: we hebben betrouwbare energietoevoer nodig om de maatschappij draaiende te houden, én de transitie zelf biedt kansen voor bedrijven en nieuwe werkgelegenheid in de regio. We staan voor de opgave om de energietransitie met enthousiasme en de nodige spoed op te pakken: voor het klimaat, de werkgelegenheid en om het wonen en werken hier aantrekkelijk te houden.

Daarom organiseren we ook de verbindingen met de overige Metropoolregio thema's Economie, Mobiliteit en Transitie Landelijk Gebied.

⁵ Het betreft hier resultaten te realiseren via de samenwerkingsovereenkomst Bereikbaarheidsagenda Zuidoost-Brabant; voor het integrale overzicht zijn deze hier opgenomen.

Als regio zullen we aan het Rijk een 'bod' moeten uitbrengen hoe en in welke mate wij bijdragen aan de afspraken in het Klimaatakkoord. Dit zullen we moeten vastleggen in een Regionale Energie Strategie (RES). In de RES staat de energieopgave van een regio centraal, met daarbij het potentieel voor duurzame opwekking en besparingen en de concrete plannen om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. De RES vormt een bouwsteen voor de ruimtelijke plannen van gemeenten, provincies en Rijk (Gemeentelijke Omgevingsvisie, Provinciale Omgevingsvisie, Nationale Omgevingsvisie en bijbehorende plannen) waarin de integrale besluitvorming plaatsvindt.

Voor de noodzakelijke versnelling en uitrol van initiatieven binnen de RES is samenwerking op lokaal, bovenlokaal en regionaal niveau nodig. Onze regionale focus ligt op

- gebouwde omgeving,
- inpassing grootschalige duurzame energie,
- verkrijgen van draagvlak (inclusief sociale innovatie) voor gedrag en maatregelen.

Speelveld

Het feit dat op alle schaalniveaus en vanuit verschillende branches (denk aan automotive, chemie, installatietechniek) partijen betrokken zijn bij de energietransitie, maakt het tot een complexe opgave. Het is essentieel daarin samen te werken met partijen als de energiemaatschappijen, netwerkbeheerders, woningcorporaties, bouwbedrijven en kennisinstellingen. De energietransitie vindt – fysiek en sociaal – plaats op het lokale en regionale niveau, daar waar vraag en aanbod bij elkaar komen. Hier is de impact het meest voelbaar..

Acties/afspraken

- Als regio stellen we een Regionale Energie Strategie (RES) op. In de RES staat de energieopgave van een regio centraal. De RES bevat het energieverbruik en de CO₂-uitstoot van de regio, het potentieel aan duurzame opwekking en de concrete plannen om vraag en aanbod bij elkaar te brengen.
- Ook spreken we randvoorwaarden af, zoals het lokaal herinvesteren van opbrengsten uit duurzame vormen van (grootschalige) energieopwekking (sociale innovatie).
- Er komt versnelling in de initiatieven rond drie gedefinieerde projecten voor productie van (grootschalige) duurzame energie, door:
 - partijen met elkaar te verbinden,
 - initiatieven te ondersteunen die a) uitrolbaar zijn en massa creëren en b) significant sterker worden dankzij een bijdrage van de regio.
- We wisselen kennis en kunde uit op vraagstukken als het omgaan met windenergie en grootschalige zonneparken, aardgasvrij krijgen van (nieuwbouw)wijken, maken van afspraken met woningcorporaties en het stimuleren van particulier/lokaal initiatief.

Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd

- Een Regionale Energie Strategie (RES). Deze is opgesteld in samenwerking tussen overheden, private en maatschappelijke partijen. In de RES worden afspraken gemaakt over de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie-infrastructuur. Belangrijk onderdeel van de RES is een kaart met mogelijke locaties voor (grootschalige) projecten met zon, wind en duurzame warmtebronnen, zoals geothermie. De RES is daarmee een aanbod van de regio aan het Rijk hoe en in welke mate de regio bijdraagt aan het Klimaatakkoord.
- De regiogemeenten hanteren een afgestemde werkwijze voor de uitvoering van grootschalige energieprojecten, inclusief randvoorwaarden, zoals het lokaal herinvesteren van opbrengsten uit duurzame vormen van (grootschalige) energieopwekking (sociale innovatie).
- In de regio is gestart met de realisatie van drie concrete projecten voor de productie van (grootschalige) duurzame energie met de potentie om ervaringen te delen en op te schalen.
- Testomgevingen voor (technische en sociale) innovatieve oplossingen, bijvoorbeeld als launching customer bij eigen gemeentelijke gebouwen.
- Er vindt afstemming plaats in de aanpak van gemeenten om te komen tot een verdere verduurzaming van de nieuwbouw en de bestaande bouw. Ten behoeve van de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad continueren we het regionale digitale Energieloket, in aansluiting op de fysieke energieloketten bij de gemeenten. Uitwisseling van kennis en kunde op vraagstukken als het omgaan met windenergie en grootschalige zonneparken, het aardgasvrij krijgen van (nieuwbouw)wijken, het maken van afspraken met woningcorporaties en het stimuleren van particulier/lokaal initiatief.

3.4. Transitie Landelijk Gebied

Opgave

Onze ambitie is een landelijk gebied dat leefbaar, toekomstbestendig en economisch vitaal is, zodat het bijdraagt aan het concurrerend vestigingsklimaat van Brainport. We willen niet alleen de slimste high tech regio zijn, maar ook de mooiste en de groenste.

Stedelijk en landelijk gebied zijn daarin een samenhangend geheel. De agrarische sector, die daarbinnen zowel een economische drager als een beeldbepalende factor voor de ruimtelijke en ecologische kwaliteit is, ondergaat de komende jaren een grote transitie. Een deel van de agrarische bedrijvigheid zal verdwijnen, wat gevolgen heeft voor de boeren zelf, de daarmee samenhangende structuur van het agrarisch vastgoed en het vestigingsklimaat van de regio. De bedrijven die blijven bestaan zullen een grote transformatie moeten ondergaan, onder meer vanwege de milieu- en gezondheidseffecten van de veehouderij. De zich verhardende

maatschappelijke dialoog is daarbij een complicerende factor. Dat alles betekent een grote opgave voor zowel de boeren als de overheid.

De transitie van het landelijk gebied zet de regio niet alleen voor grote maatschappelijke opgaven, het biedt ook kansen. Afspraken rondom de problematiek en de kansen zijn nodig voor de versnelling van de transitie van de agrarische sector. Op het schaalniveau van de 21 gemeenten moet er specifiek aandacht zijn voor het faciliteren van alternatieve economische dragers en de versterking van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit van het landelijk gebied in verbinding tot de totale regio.

Doel voor het landelijk gebied is te komen tot succesvolle innovatieve verdienmodellen voor economisch duurzame functies en dragers die tevens de landschappelijke kwaliteiten versterken. Daarnaast is het buitengebied mooi, landschappelijk aantrekkelijk en uitnodigend. Stad, kernen en platteland vullen elkaar aan tot één sterk geheel. Het buitengebied is fysiek en digitaal goed bereikbaar, zodat stad en platteland optimaal als één samenhangend geheel kunnen functioneren. Gezondheid en veiligheid van consument en omwonenden én biodiversiteit en dierenwelzijn gaan hand in hand met het verdienvermogen van de boer en andere ondernemers in het buitengebied. De voedselproductie is afgestemd op de natuurlijke en maatschappelijke draagkracht van de omgeving. Regiobreed is er ruimte voor een mix van functies: agrarische bedrijven, wonen, leisure, energieopwekking, klimaatadaptatie, innovatieve maakindustrie, natuur, zorg en dienstverlening. We realiseren opgaven als emissiereductie, energietransitie en het voedselvraagstuk met innovatieve technieken en de aanwezige kennis en vaardigheden. Hierbij is agrofood gekoppeld aan hightech (foodtech). Dit toekomstbeeld vraagt om een systeemtransitie, een zorgvuldige omvorming naar een innovatieve en maatschappelijk gedragen transitie van het landelijk gebied in goede dialoog met alle betrokkenen.

Om het landelijk gebied leefbaar, toekomstbestendig en economisch vitaal te maken, wordt verbinding gemaakt met de opgaven op de thema's mobiliteit, energietransitie en economie.

Speelveld

Partijen als de provincie, diverse ministeries, ZLTO, Rabobank, individuele ondernemers en gemeenten hebben een rol in de brede opgave Transitie Landelijk Gebied. De onderlinge verhoudingen en de specifieke rol(len) per partij zijn nog niet uitgekristalliseerd. Als collectief van 21 in de Metropoolregio samenwerkende gemeenten moeten we keuzes maken. We kunnen niet alle hierboven genoemde ambities in de komende periode waarmaken. Vanuit de specifieke kracht van onze regio zien wij onze rol in het faciliteren van 4 ontwikkelingen:

1. het verbeteren van de economische structuur in het landelijk gebied;
2. het versterken van de ruimtelijke kwaliteit;
3. het versterken van de ecologische kwaliteit;
4. Het verbeteren van de samenhang tussen landelijk gebied en stad.

Voor de opgaven van het landelijk gebied zoeken we aansluiting bij de in de regio aanwezige kennis en innovatieve oplossingen. Een voortgezette slimme transitie van de agrarische sector en de daaruit voortvloeiende opgaven én kansen in het landelijk gebied draagt niet alleen bij aan leefbaarheid maar ook aan het bijzondere economische profiel van de gehele regio. Vanuit een tijdelijke Taskforce Transitie Landelijk Gebied wordt hier al deels invulling aangegeven via de regionale aanpak warme sanering varkenshouderij. Deze tijdelijke structuur wordt ingebed in de uiteindelijke governance van de Metropoolregio.

Acties/afspraken

- Een regionaal streefbeeld van het toekomstig landelijk gebied opstellen, onder andere gebruik makend van de Integrale Strategie Ruimte, waarbij specifiek wordt ingegaan op kansen voor economische dragers, ruimtelijke en ecologische kwaliteit.
- Een integraal plan van aanpak voor de transitie van het landelijk gebied opstellen en (lokaal of bovenlokaal) uitvoeren. Het plan van aanpak sanering varkenshouderij van de Taskforce

transitie landelijk gebied maakt hier deel van uit.

- Een ruimtelijk en economisch afwegingskader opstellen als ondersteuning voor het versterken van de ruimtelijke en economische kracht. Dit helpt bij regionale harmonisatie van regels voor de energieopgave, de klimaatopgave en nieuwe economische dragers in het landelijk gebied.
- Effectieve lobby en interventies om een groot deel van de 200 miljoen van het Rijk voor de warme sanering van de varkenshouderijsector in onze regio te laten landen. Basis daarvoor is het plan van aanpak sanering varkenshouderij van de Taskforce transitie landelijk gebied. De taskforce geeft sturing aan de uitwerking en realisatie hiervan.
- De huidige Taskforce Landelijk Gebied (met opdracht sanering varkenshouderij) inbedden in het portefeuillehoudersoverleg, dan wel bestuurlijke koplopersgroep Transitie Landelijk Gebied van de Metropoolregio Eindhoven.
- Meedoen met het Natuur Netwerk Brabant om de ruimtelijke en ecologische kwaliteit verder te versterken. Hiervoor aansluiting zoeken bij het van Gogh National Park.
- Regionaal afstemmen met Agrifood Capital (NO-Brabant), provincie en Rijk en met relevante partners zoals Waterschappen, Veiligheidsregio, GGD en ODZOB.

Wat hebben we over vier jaar gerealiseerd

- Een regionaal streefbeeld van het toekomstig landelijk gebied, inclusief kansen voor het verbeteren van de economische structuur in het landelijk gebied en de ruimtelijke en ecologische kwaliteit. Dit streefbeeld beschrijft de gewenste toekomstige situatie en de route die we moeten afleggen om daar te komen. Hierbij vormt het vastgesteld beleid zoals de regionale Integrale Strategie Ruimte het uitgangspunt.
- Ruimtelijk economische uitgangspunten voor de oplossingen voor de energieopgave, klimaatopgave, en nieuwe economische dragers in het landelijk gebied en daardoor regionale harmonisatie van regels.
- Een kennisplatform waar uitwisseling plaatsvindt tussen de 21 gemeenten, hogere overheden en maatschappelijke partijen.
- Een groot deel van de 200 miljoen van het Rijk voor de warme sanering van de varkenshouderijsector is besteed in onze regio.
- In alle ruimtelijke ontwikkelingen in het landelijk gebied is er samenhang aangebracht tussen economie, klimaat, energie en ecologie. Werk-met-werk-maken hoort hierbij.

4. Deel 4: Hoe werken we samen; de governance

4.1. Samenwerkingslandschap binnen Zuidoost-Brabant

De samenwerking van onze 21 gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven maakt onderdeel uit van een dicht samenwerkingslandschap binnen Zuidoost-Brabant. Dat geeft ons de verantwoordelijkheid opgeven op de meest gepaste schaal, met en door de juiste partners op te pakken. Oftewel, opgeven en taken worden eenduidig belegd. We voorkomen dubbel werk.

- **Lokaal.** De Metropoolregio Eindhoven bestaat op dit moment uit 21 zelfstandige gemeenten, elk met hun eigen lokale opgaven.
- **Bovenlokaal.** Voor bovenlokale opgaven die samenhang vertonen wordt door onze gemeenten binnen de regio "sub-regionaal" samengewerkt in de Peel, de Kempen, de A2-gemeenten en het Stedelijk Gebied. Sommige gemeenten vervullen vanuit hun specifieke ligging een brugfunctie. De wijze waarop de bovenlokale samenwerking gestalte krijgt verschilt.
- **Metropoolregio Eindhoven.** De 21 Zuidoost-Brabantse gemeenten werken samen aan het realiseren van de in dit samenwerkingsakkoord opgenomen opgaven binnen de thema's economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied. Waar nodig betrekken we daarbij mede-overheden (provincie, waterschappen) en maatschappelijke partners.
- **(Boven)regionaal.** Onze gemeenten hebben specifieke uitvoeringstaken op de schaal van Zuidoost-Brabant samen georganiseerd. Denk daarbij aan de GGD, de Veiligheidsregio Zuidoost-Brabant en de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant. Eindhoven en Helmond maken onderdeel uit van de B5/BrabantStad samenwerking.
- **Brainport Eindhoven (triple helix).** Onze regio kenmerkt zich door een internationaal unieke strategische economische samenwerking van overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen in Brainport. Brainport Development ontwikkelt de regionale economische strategie en is de regionale ontwikkelingsmaatschappij en uitvoeringsorganisatie van de stichting Brainport. Via de Metropoolregio wordt de inhoudelijke verbinding gelegd tussen de 21 gemeenten en de Stichting Brainport en Brainport Development.

4.2. Uitgangspunten voor de samenwerking en governance in Metropoolregio Eindhoven

Het doel van onze samenwerking binnen de Metropoolregio Eindhoven is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economische profiel van de regio, om op die manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. Het verbeteren van de leef-, verblijf- en werkomstandigheden van onze inwoners, bezoekers en bedrijven is daarbij de leidraad. Hoe succesvoller we in onze opdracht zijn, des te beter het is voor onze gemeenten, onze regio, ons land en de wereld daaromheen.

Om deze missie te kunnen realiseren hanteren we de volgende basisprincipes:

- **Slagkracht.** Alleen in een besluitvaardige samenwerking van de 21 gemeenten zijn we in staat om gemeenschappelijke doelen te realiseren. Zowel binnen onze eigen regio als in relatie tot de grote nationale agenda's.
- **Eigenaarschap en vertrouwen.** Alle betrokkenen binnen onze samenwerking zijn in gelijke mate verantwoordelijk voor het resultaat en opereren vanuit verscheidenheid en een logische onderlinge samenhang. Ieders bijdrage daarbij is verschillend, maar we geven elkaar de ruimte en het vertrouwen om daar de juiste keuzes in te maken.
- **Focus en adaptiviteit.** We maken scherpe keuzes op basis van heldere prioriteiten, maar gieten deze niet in beton. Gewijzigde omstandigheden kunnen om aanpassing van beleid vragen.
- **Urgentie.** De opgaven die we samen oppakken dulden geen vertraging. Uiteindelijke oplossingen zijn afhankelijk van ons eigen handelen.
- **Samenwerken betekent samen werken.** Samenwerken vraagt behalve formele afspraken ook een instelling van alle betrokkenen om van de samenwerking een succes te willen maken. Basisprincipes als vertrouwen, eigenaarschap, gunnen, aanspreken op goed en slecht gedrag zijn niet te verordonneren, maar zijn wel essentieel voor succes. Dat vraagt om continue aandacht en onderhoud van en door alle betrokkenen. Een cultuur van elkaar (aan)spreken en ontmoeten is belangrijk. Onze samenwerking wordt **vrijwillig** aangegaan, maar is **niet vrijblijvend**.
- **Geen samenwerkingsagenda maar een samenwerkingsakkoord.** We kiezen voor een akkoord. Hierin maken we concrete afspraken waarvoor iedere gemeente verantwoordelijkheid neemt. Hierdoor kunnen gemeenteraden en colleges eigenaarschap nemen. Elke gemeenteraad kan zijn college kaders bieden om de realisatie op te pakken.
- **Rolverdeling raad-college in de samenwerking.** Iedere gemeenteraad geeft kaders mee in de vorm van een zienswijze op het (4-jaarlijkse) Samenwerkingsakkoord voor de Metropoolregio Eindhoven en ziet toe op de uitvoering daarvan door "hun" college. Deze controlerende taak kent een sterk lokaal accent, maar vraagt ook om regionale ontmoeting tussen de 21 raden en colleges.
- **Organisatie.** We organiseren onze samenwerking effectief en efficiënt, rollen en taken zijn helder verdeeld.

Uitwerking Governance

De hiervoor genoemde uitgangspunten van onze samenwerking in de Metropoolregio Eindhoven vloeien logisch voort uit de evaluatie en het "updateproces" dat we vervolgens gezamenlijk hebben doorlopen. De governance wordt langs de volgende 6 lijnen uitgewerkt:

- Samenwerkingsakkoord en werkprogramma's
- Gemeenteraden in positie
- Bestuurlijke uitvoering
- Ambtelijke ondersteuning
- Financiële afspraken
- Gemeenschappelijke Regeling

4.3. Samenwerkingsakkoord 2019-2022 (en werkprogramma's)

Het kader voor onze samenwerking ligt vast in het Samenwerkingsakkoord Metropoolregio Eindhoven. Dit akkoord vormt het inhoudelijke en procedurele fundament om als 21 gemeenten slagkrachtig te opereren. In aansluiting op de Brainportagenda maakt het onze missie – het handhaven en uitbouwen van ons onderscheidende economische profiel – tot een succes. Het samenwerkingsakkoord heeft een werkingsduur van 4 jaar en wordt telkens na de gemeenteraadsverkiezingen vernieuwd.

Jaarlijks wordt vanuit het samenwerkingsakkoord voor elke specifiek thema een werkprogramma vastgesteld door het algemeen bestuur met daarin de concrete acties en te bereiken mijlpalen voor dat specifieke jaar. Besluitvorming in het algemeen bestuur vindt plaats op basis van de voorhangprocedure (zienswijzen).

Het aanbrengen en vasthouden van focus in onze samenwerking is van belang om succesvol te zijn. Het samenwerkingsakkoord is echter niet in beton gegoten, gewijzigde omstandigheden kunnen om aangepast beleid vragen. Adaptiviteit is van belang, als de ontwikkelingen daarom vragen kan een extra thema worden toegevoegd en kunnen binnen een al bestaand thema nieuwe opgaven worden opgepakt. Randvoorwaarde binnen adaptiviteit is en blijft dat elke keuze meerwaarde moet hebben om met de 21 gemeenten gezamenlijk op te pakken, urgent is, niet op een ander schaalniveau belegd kan worden of door een ander organisatie opgepakt kan worden, en iets moet toevoegen aan het grotere doel: het handhaven en uitbouwen van ons unieke economische profiel.

Het dagelijks bestuur initieert een half jaar voor de verkiezingsdatum het proces om het samenwerkingsakkoord te actualiseren. Daartoe wordt een proces ingericht waarin de colleges en raden van de deelnemende gemeenten centraal staan en input kunnen leveren. Het samenwerkingsakkoord heeft in de (huidige) gemeenschappelijke regeling de status van regionale agenda. Conform de gemeenschappelijke regeling wordt het samenwerkingsakkoord na vrijgave door het algemeen bestuur voor zienswijzen voorgelegd aan de raden. Formele vaststelling vindt plaats in het algemeen bestuur. Daarbij streven we naar unanimiteit met de 21 gemeenten, maar indien nodig houden we vast aan de kaders zoals vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling.

Adaptiviteit, hoe kan een nieuwe opgave of thema in Metropoolregio-verband worden opgepakt.

Vanuit een nieuwe opgave

Indien een potentieel nieuwe opgave aansluit op één van de vier bestaande thema's (Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied) dan kan door één of meerdere gemeenten via een inhoudelijk wethouder in het poho-overleg de behoefte voor een nieuwe opgave aangegeven worden. Als er binnen het poho breder draagvlak is voor de opgave geeft de voorzitter van het poho opdracht tot een verkennend onderzoek waarin getoetst wordt of het een opgave is in het belang van de 21 gemeenten, of er extra middelen benodigd zijn en of er sprake is van een incidentele of structurele opgave. Na het verkennend onderzoek wordt deze ingebracht in het dagelijks bestuur en integraal getoetst aan het samenwerkingsakkoord en het werkprogramma. Indien akkoord wordt een volledige propositie uitgewerkt in opdracht van het DB. Door het poho wordt de uitgewerkte propositie voorgelegd aan het DB en vervolgens verwerkt in het aangepaste werkprogramma. Het AB stelt vervolgens het aangepaste werkprogramma vast. Als er extra budget nodig is zal dit via de reguliere begrotingswerkwijze plaatsvinden.

Vanuit een nieuw thema

Nieuwe thema's kunnen door één of meerdere gemeenten worden aangedragen. De halfjaarlijkse Metropoolconferentie vormt een geëigend moment om een nieuw thema in te brengen. Indien uit de initiële discussie tijdens de Metropoolconferentie voldoende draagvlak blijkt dan geeft het dagelijks bestuur opdracht tot een verkennend onderzoek zoals hierboven omschreven en formuleert het DB

een voorstel aan het AB om het samenwerkingsakkoord wel of niet aan te vullen met een nieuw thema. Besluitvorming in het AB vindt plaats op basis van zienswijzen van de raden.

4.4. Gemeenteraden in positie

De gemeenteraden zijn in de gelegenheid de kaders te beïnvloeden waarbinnen regionaal resultaten geboekt kunnen worden. Dit kan via zienswijzen op het Samenwerkingsakkoord en de begroting en via de jaarlijkse werkprogramma's. Leden van het algemeen bestuur en de portefeuillehouders op de inhoudelijke thema's zijn lokaal aanspreekbaar op voortgang en resultaten. Iedere gemeenteraad geeft lokaal vorm aan deze controlerende rol. Door deze aanpassingen in de governance worden de gemeenteraden beter gepositioneerd.

Behalve formele positionering van raden in het (regionale) besluitvormingsproces is ook het organiseren van goed getimede regionale ontmoeting van de raden en colleges van belang. Daartoe wordt een "Metropoolconferentie" georganiseerd, die de functie van de in de gemeenschappelijke regeling omschreven Regiodag overneemt. Hiervoor worden niet alleen alle colleges, maar ook de gemeenteraden uitgenodigd. Deze Metropoolconferentie vindt minimaal tweemaal per jaar plaats, eenmaal aan het begin van het jaar om te reflecteren op de ontwerpbegroting en een tweede maal in de herfst als onderdeel van de totstandkoming van de jaarlijkse werkprogramma's, c.q. de (4-jaarlijkse) actualisatie van het samenwerkingsakkoord. Daarnaast bieden deze bijeenkomsten ook de gelegenheid om (in informele setting) ervaringen uit te wisselen tussen raadsleden. We zorgen daarbij voor passende werkvormen om te borgen dat iedereen optimaal in de gelegenheid is om input te leveren tijdens deze bijeenkomsten. Door de raden actief en intensief te betrekken bij de totstandkoming van het samenwerkingsakkoord en door de metropoolconferentie komen de raden beter in positie om invulling te geven aan hun kaderstellende en controlerende rol.

De Raadstafel 21 biedt een forum voor raadsleden, als een lichte (informele) en flexibele samenwerking waarin twee raadsleden per gemeente zijn vertegenwoordigd. Deze raadsleden vervullen in hun raden een ambassadeursfunctie, ze zijn de 'voelsprietten' van de Metropoolregio Eindhoven naar de gemeenteraden en vice versa van de 21 gemeenten. Deze informele rol van de Raadstafel 21 wordt door de raadsleden gewaardeerd en de wens is dat deze rol wordt gecontinueerd. De Raadstafel 21 zal daarom door de samenwerkingsorganisatie gefaciliteerd blijven worden.

Hoe vervult een gemeenteraad de kaderstellende en controlerende rol?

Iedere gemeenteraad heeft binnen de samenwerking een tweetal rollen: raden zijn kaderstellend en controlerend. Om deze rollen zo goed mogelijk in te vullen hebben raden de volgende mogelijkheden:

Kaderstellende rol:

- Zienswijze op het samenwerkingsakkoord (een keer per vier jaar).
- Metropoolconferentie (twee keer per jaar) waarin ook nieuwe thema's kunnen worden geagendeerd en waar input kan worden gegeven op het werkprogramma.
- Zienswijze op de begroting (één keer per jaar), begrotingswijzigingen en het jaarlijkse werkprogramma.
- Inbreng via de desbetreffende portefeuillehouder, die eerste aanspreekpunt is voor een specifiek inhoudelijk thema.
- Inbreng via het gemeentelijke lid in het algemeen bestuur, primair voor zaken die niet specifiek verbonden zijn aan de inhoudelijke thema's.

Controlerende rol:

- Tijdens de Metropoolconferentie (twee keer per jaar) worden momenten ingebouwd waarmee raadsleden hun controlerende rol kunnen uitvoeren. Denk bijvoorbeeld aan verantwoording en evaluatie.
- De desbetreffende portefeuillehouder vragen verantwoording af te leggen ten aanzien van een specifiek inhoudelijk thema.
- Het ter verantwoording roepen van het gemeentelijke lid van het algemeen bestuur, primair voor zaken die niet specifiek verbonden zijn aan de inhoudelijke thema's.
- De jaarrekening van de Metropoolregio Eindhoven wordt ter informatie gedeeld met de gemeenteraden. Indien gewenst kunnen zij hier inhoudelijk op reageren bij het gemeentelijke lid van het algemeen bestuur.

4.5. Bestuurlijke uitvoering

Algemeen

De samenwerking is gebouwd op een gezamenlijke verantwoordelijkheid als 21 gemeenten voor het bepalen van richting op strategische vraagstukken voor de regio vanuit de overheidsrol op de 4 thema's en de onderliggende opgaven. Deze zijn kaderstellend geformuleerd in het samenwerkingsakkoord en de concrete acties worden geformuleerd in de jaarlijks terugkerende werkprogramma's. De portefeuillehouders van de 21 gemeenten dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid om sturing te geven op de realisatie van de in het werkprogramma opgenomen acties. De uitvoering van deze geformuleerde projecten, bijvoorbeeld zoals nu opgenomen in de bereikbaarheidsagenda maar straks ook rondom de regionale energiestrategie, vinden plaats door de gemeenten. Vanuit de autonome rol van de gemeenten zijn zij verantwoordelijk voor de uitvoering van de met elkaar bepaalde kaders en gekozen richting voor de regio op de 4 thema's.

Portefeuillehoudersoverleggen en bestuurlijke koplopersgroepen

Elk van de (vier) thema's uit het samenwerkingsakkoord krijgt bestuurlijk uitvoering in een portefeuillehoudersoverleg (poho). Daarnaast heeft ieder poho een signaalfunctie voor "nieuwe" binnen het thema op te pakken opgaven. Alle verantwoordelijke wethouders van de 21 gemeenten hebben zitting in het poho.

Ieder poho stelt jaarlijks een concept-deelwerkprogramma met een financiële paragraaf op. Integratie van de 4 deelprogramma's tot één integraal concept-werkprogramma vindt plaats in het dagelijks bestuur. Wethouders kunnen in hun eigen raad (informeel) ophalen welke zaken er binnen hun portefeuille van belang zijn voor het werkprogramma. Ook tijdens de Metropoolconferentie wordt dit opgehaald. Het definitieve concept-werkprogramma wordt door het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur voorgelegd, waarna de voorhangprocedure start.

Ieder lid van het poho is daarnaast verantwoordelijk voor de lokale vertaling van de in het samenwerkingsakkoord vastgelegde afspraken, (inhoudelijke) inbreng en het afleggen van verantwoording in eigen college en raad.

De 21 inhoudelijke wethouders van de 21 gemeenten binnen een poho formeren uit hun midden een 'bestuurlijke koplopersgroep', bestaande uit bestuurders die de diverse deelopgaven verder uitwerken en besluiten voorbereiden. Naast affiniteit en persoonlijke motivatie is ook gespreide herkomst over de Metropoolregio een motivatie voor de samenstelling van een bestuurlijke koplopersgroep.

Per poho wordt van enkele gemeenten verwacht dat zij ambtelijke capaciteit leveren voor de uitwerking van de inhoudelijke opgaven. Dit geldt bij voorkeur voor gemeenten waarvan de portefeuillehouder deelneemt aan de bestuurlijke koplopersgroep. Samen met medewerkers van de

uitvoeringsorganisatie ondersteunen zij het poho bij alle werkzaamheden. Externe partners kunnen participeren in de koplopersgroep. In het “plenaire” portefeuillehoudersoverleg ligt het accent op de bestuurlijke discussie en (voorbereiding van) besluitvorming tussen de 21 gemeenten. Externen maken daar geen onderdeel van uit.

De leden van ieder portefeuillehoudersoverleg kiezen aan het begin van iedere bestuursperiode uit hun midden een voorzitter. De poho-voorzitters zijn inhoudelijk trekker van het thema, in lijn met de beschreven opgaven uit dit samenwerkingsakkoord en bijbehorende acties uit het werkprogramma. Tevens zijn zij lid van het dagelijks bestuur ⁶en zodoende ook van het algemeen bestuur en leggen als zodanig in het algemeen bestuur verantwoording af over de realisatie van de opgaven in hun werkprogramma. De poho-leden leggen ook verantwoording af in hun eigen raad.

Dagelijks Bestuur

Het dagelijks bestuur is bestuurlijk opdrachtnemer van het regionale samenwerkingsakkoord en heeft als primaire taak het bewaken van de realisatie van het akkoord op het gebied van voortgang en integraliteit in procesmatige zin. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur een taak in het borgen van de regionale lange termijn strategie. In het Dagelijks Bestuur kunnen specifieke complexe opgaven worden belegd⁷. Zoals op dit moment de afronding van de dossiers Gulbergen en Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Ook het dagelijks bestuur heeft een signaalfunctie voor “nieuwe” binnen de Metropoolregio Eindhoven op te pakken thema's. Daarnaast geeft het dagelijks bestuur sturing aan de samenwerking in het algemeen en de regionale ondersteuningsorganisatie in het bijzonder. Tot slot is het dagelijks bestuur het externe gezicht van de samenwerking. Daarbinnen heeft de voorzitter een speciale rol.

Het dagelijks bestuur is als volgt samengesteld:

- De voorzitter, zijnde de burgemeester van Eindhoven en bestuurlijk boegbeeld⁸ van de samenwerking;
- De vice-voorzitter, zijnde de burgemeester van Helmond en bestuurlijk boegbeeld⁹ van de samenwerking;
- Op basis van de complexiteit van de in het dagelijks bestuur belegde opgaven: door het algemeen bestuur aangewezen perso(n)en om zitting te nemen in het dagelijks bestuur.
- De voorzitters van de inhoudelijke portefeuillehoudersoverleggen.

Wat betreft de samenstelling van het DB wordt gestreefd naar zo veel mogelijk regionale spreiding. (De Peel, de Kempen, het Stedelijk Gebied en de A2-gemeenten)

De voorzitters van de portefeuillehoudersoverleggen hebben ieder hun inhoudelijke portefeuille in het dagelijks bestuur, met bijbehorende inzet in de portefeuillehoudersoverleggen/ koplopersgroepen. Het zorgdragen voor en borgen van regionale strategie, missie en visie van de Metropool-samenwerking en het behouden van de aansluiting daarvan op het meest actuele Brainport meerjarenplan is een collectieve verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur. Eén van de drie DB-leden fungeert daarbij als eerste aanspreekpunt en initieert waar nodig in het dagelijks bestuur het gesprek over de noodzaak tot bijstelling van de regionale strategie.

De directeur van de regionale ondersteuningsorganisatie Metropoolregio Eindhoven fungeert als secretaris van het dagelijks bestuur.

Algemeen Bestuur

Het algemeen bestuur is bestuurlijk opdrachtgever voor het dagelijks bestuur via de vaststelling van het samenwerkingsakkoord en de jaarlijkse werkprogramma's. Het algemeen bestuur besluit op

⁶ Onder de huidige gemeenschappelijke regeling zijn de voorzitters van de portefeuillehoudersoverleggen adviseur van het dagelijks bestuur.

⁷ Daarbij laat het dagelijks bestuur zich indien gewenst adviseren door Adviescommissies of Bestuurscommissies.

⁸ Nadruk op nationaal/internationaal

⁹ Nadruk op regionaal/provinciaal

basis van voorstellen die door het dagelijks bestuur worden voorbereid. Ook is het algemeen bestuur de strategische gesprekspartner van het dagelijks bestuur gericht op nieuwe thema's en binnen bestaande thema's nieuw op te pakken opgaven. Het algemeen bestuur kan suggesties meegeven aan het dagelijks bestuur voor de uitwerking hiervan.

Ieder lid van het algemeen bestuur is, voor wat betreft de samenwerking in algemene zin, ambassadeur in de eigen gemeente en draagt zorg voor verbinding naar eigen raad en college.

Ingevolge de Wgr zijn leden van het dagelijks bestuur lid van het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur is als volgt samengesteld:

- De raden van de afzonderlijke gemeenten wijzen ieder één lid aan.
- De raden van Eindhoven en Helmond wijzen voorts hun burgemeester aan als lid van het algemeen bestuur.
- Indien een lid van het algemeen bestuur dat is aangewezen door de raad van een van de 21 gemeenten, toetreedt tot het dagelijks bestuur door verkiezing tot voorzitter van een portefeuillehouders overleg, dan wijst de gemeenteraad van de betreffende gemeente een extra lid aan voor het algemeen bestuur¹⁰.
- Bovendien wijst de gemeenteraad wier bestuurder door het algemeen bestuur is aangewezen als lid van het dagelijks bestuur één extra lid aan.

De voorzitter van het dagelijks bestuur is tevens voorzitter van het algemeen bestuur. De directeur van de regionale ondersteuningsorganisatie Metropoolregio Eindhoven fungeert als secretaris van het algemeen bestuur.

Gezien de rol van de leden van het algemeen bestuur jegens raad en college gaat de voorkeur uit om collegeleden af te vaardigen in het algemeen bestuur. In een duaal stelsel kunnen raadsleden hun lokale lid in het algemeen bestuur zodoende om verantwoording vragen over de vorderingen binnen de samenwerking, en zo hun controlerende rol invullen.

Besluitvorming in het algemeen bestuur vindt bij voorkeur plaats bij unanimiteit. Bij stemmen heeft elke gemeente een gelijk stemgewicht ongeacht het aantal bestuurders dat vanuit een gemeente lid is van het algemeen bestuur.

Adviescommissie Financiën

De uit alle 21 wethouders financiën bestaande adviescommissie financiën adviseert het algemeen bestuur met betrekking tot de P&C-onderwerpen (begroting, jaarrekening, voortgangsrapportages). Voorzitter van de adviescommissie is het DB-lid belast met financiën.

4.6. Ambtelijke ondersteuning

Samenwerken is samen werken. Ter ondersteuning van de samenwerking van de 21 gemeenten is een gezamenlijke regionale ondersteuningsorganisatie beschikbaar. Deze organisatie is op maat toegesneden en werkt samen met de gemeentelijke ambtelijke organisaties aan de bestuurlijke realisatie van het samenwerkingsakkoord. Actieve ambtelijke inzet vanuit de gemeenten, samen met de ondersteuningsorganisatie, is cruciaal voor slagkracht, eigenaarschap en vertrouwen.

De ambtelijke ondersteuning richt zich op:

- het ondersteunen van de portefeuillehoudersoverleggen, de bestuurlijke koplopersgroepen, het dagelijks en het algemeen bestuur bij het realiseren van de opgaven zoals opgenomen in het samenwerkingsakkoord;
- het signaleren, verkennen en agenderen van maatschappelijke ontwikkelingen en mogelijk daaruit voortvloeiende opgaven die door de gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven kunnen worden belegd.

¹⁰ Van toepassing na aanpassing Gemeenschappelijke Regeling als dagelijks bestuur wordt uitgebreid.

De regionale ondersteuningsorganisatie bestaat primair uit procesmanagers die de samenwerking van de 21 gemeenten ondersteunen, aanjagen en doorontwikkelen. Samen met hun gemeentelijke collega's organiseren, faciliteren en begeleiden zij het regionale samenwerkingsproces in de portefeuillehoudersoverleggen, dagelijks bestuur en algemeen bestuur. Ook worden (bestuurlijke) netwerken en regionale ontmoetingsmomenten van raden en colleges georganiseerd. De ambtelijke voorbereiding en opvolging van portefeuillehoudersoverleggen/bestuurlijke koplopergroepen vindt plaats in periodieke ambtelijke overleggen. Hierin hebben de relevante regionale procesmanagers en gemeentelijke (vak)ambtenaren zitting. De regionale procesmanagers initiëren en faciliteren deze overleggen. Voorstellen met betrekking tot de samenwerking in algemene zin worden ambtelijk voorbereid in samenspraak en overleg met de bestuursambtenaren van de 21 gemeenten. De regionale procesmanagers nemen actief deel in landelijke kennisnetwerken en ontsluiten deze voor de gemeenten. De regionale ondersteuningsorganisatie Metropoolregio Eindhoven wordt aangestuurd door het dagelijks bestuur. Actualisering van het samenwerkingsakkoord kan andere accenten leggen en om andere vormen van ondersteuning vragen. Het is van belang dat de regionale ondersteuningsorganisatie adaptief meebeweegt met ontwikkelingen en veranderende opgaven. Tegelijkertijd is ook van belang dat de organisatie stabiel en robuust is en in staat is om – samen met gemeenten – de verschillende bestuurlijke opdrachten uit te voeren.

De in dit samenwerkingsakkoord opgenomen opgaven voor transitie landelijk gebied, en in mindere mate energietransitie moeten nog verder uitkristalliseren. Daarom is het nu te prematuur uitspraken te doen over de definitieve omvang van de ondersteuningsorganisatie. Pas als de opgaven helder zijn en ervaring is opgedaan met de nieuwe manier van samenwerking kan een reële inschatting worden gemaakt. Vooralsnog wordt daarom uitgegaan van de huidige begroting en inzet van de ondersteuningsorganisatie Metropoolregio Eindhoven, gekoppeld aan het werkprogramma 2019. Het dagelijks bestuur heeft de verantwoordelijkheid voor de ambtelijke ondersteuningsorganisatie.

In de loop van 2019 zijn alle opgaven helder en beschikken we over de eerste ervaringen met onze hernieuwde samenwerking. Het dagelijks bestuur komt in het voorbereidings- en besluitvormingsproces van het werkprogramma 2020 met een definitief voorstel over de omvang van de ambtelijke ondersteuningsorganisatie Metropoolregio Eindhoven.

4.7. Financiële afspraken

De bekostiging van de Metropoolregio Eindhoven blijft plaatsvinden via inwonerbijdragen. We houden vast aan de bestaande afspraken voor de bekostiging van het Stimuleringsfonds. Tevens blijven we de Metropoolregio benutten als enige subsidiënt naar Brainport Development, oftewel als "regionale betaalautoriteit". Eind 2020 loopt de huidige periode van de meerjarenplan en meerjarenfinanciering van Brainport Development NV af. Begin 2019 starten we met de voorbereiding van de besluitvorming over de periode 2021-2025.

Gedurende het jaar 2019 houden we vast aan de vastgestelde begroting 2019 en de huidige inzet van de ambtelijke ondersteuningsorganisatie. Gekoppeld aan het voorbereidings- en besluitvormingsproces van het werkprogramma 2020 formuleert het dagelijks bestuur een voorstel over de inzet en omvang van de ambtelijke ondersteuningsorganisatie Metropoolregio Eindhoven en de voor de realisatie van het samenwerkingsakkoord benodigde regionale werkbudgetten. Dat kan in het najaar van 2019 resulteren in een voorstel tot begrotingswijziging (begroting 2020).

We¹¹ houden totdat er duidelijkheid is over de toekomst vast aan bestaande afspraken voor de bekostiging van het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven.

¹¹ Op grond van de GR is dit niet van toepassing op de gemeente Gemert Bakel.

4.8. De gemeenschappelijke regeling en het Statuut Overlegorganen Metropoolregio Eindhoven

We kiezen voor een samenwerkingsvorm op publiekrechtelijke leest. De taakbehartiging die de 21 gemeenten gezamenlijk in de Metropoolregio oppakken heeft immers betrekking op het publieke belang. We houden daarbij vast aan het behouden van de zelfstandige juridische entiteit, omdat dit het voordeel biedt dat het kan fungeren als gezamenlijk bestuursorgaan en betaalautoriteit (overheidsbijdrage aan Brainport Development en Stimuleringsfonds). Verder is de kaderstellende en controlerende rol van de raden bij een Gemeenschappelijke Regeling wettelijk geregeld. Tenslotte draagt dit bij aan de externe uitstraling van onze samenwerking en regio.

We houden vast aan een “gemeenschappelijk openbaar lichaam” (Wet gemeenschappelijke regelingen) omdat deze entiteit uitgaat van een geleed bestuur, dat wil zeggen een Algemeen Bestuur waarin alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd moeten zijn dat toeziet op het Dagelijks Bestuur. Voorts omdat een gemeenschappelijk openbaar lichaam de mogelijkheid biedt tot eigen personeel en vermogen.

Dit samenwerkingsakkoord bevat meerdere aanscherpingen ten aanzien van de positionering van raden bij de totstandkoming van het samenwerkingsakkoord, de periodieke en eventuele tussentijdse actualisatie van het akkoord en de totstandkoming van de jaarlijkse werkprogramma's. Ook zijn er aanscherpingen over de wijze waarop de bestuurlijke uitvoering van het samenwerkingsakkoord wordt georganiseerd. Deze aanscherpingen komen voort uit de uitgevoerde evaluatie en het gezamenlijk doorlopen updateproces en passen in de geest van de vigerende gemeenschappelijke regeling en het statuut. Het wijzigen van een gemeenschappelijke regeling is een tijdrovend proces en mag niet vertragend werken bij het opvatten van onze urgente inhoudelijke opgaven. Bij de opstelling van de Gemeenschappelijke Regeling (in 2015) is ervoor gekozen voor de overlegorganen een apart statuut op te stellen dat door het algemeen bestuur kan worden vastgesteld. Doel was en is flexibiliteit zodat een wijziging in de werkwijze gemakkelijk vastgelegd kan worden. Daarom worden de wijzigingen in de governance die betrekking hebben op het Statuut Overlegorganen door het dagelijks bestuur vertaald in een voorstel voor een aangepast Statuut. Direct na vaststelling van het Samenwerkingsakkoord (in dezelfde vergadering op 27 maart 2019) wordt dit voorstel geagendeerd in het algemeen bestuur. De volgende elementen komen in dit voorstel terug: van regionale agenda naar samenwerkingsakkoord, van Regionaal Platform naar Metropoolconferentie, van bestuurlijke werkplaats naar portefeuillehoudersoverleg/bestuurlijke koplopersgroep en afschaffing van eigenstandige figuur van gesprekstafel.

We gaan tot en met 2020 ervaring opdoen met deze manier van werken en stellen op basis daarvan in 2021 een gewijzigde gemeenschappelijke regeling vast. Het dagelijks bestuur komt hiertoe in de tweede helft van 2020 met een voorstel. We blijven aansluiting houden op de “geest” van de momenteel vigerende gemeenschappelijke regeling en dragen er daarbij zorg voor dat besluiten in het algemeen en dagelijks bestuur juridisch houdbaar zijn. In 2020 is er naar verwachting ook meer duidelijkheid over de toekomstige verhouding van de Metropoolregio Eindhoven tot Gulbergen en het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven.